

Hogyan szerette Jézus az ellenségeit?

A jézusi tanítás közepe, leglényege, sokak szerint legeredetibb mozzanata az ellenség szeretetéről szóló tanítás, amelyben Jézus arra oktat, hogy *ne csak elviseljük a bántást ellenségeink részéről, és ne csak ne viszonzozzuk a rosszat rosszal, hanem tegyünk még valami többlet jót is azokkal, akik bántottak minket.* Ez az értelme a Mt 5,38–42-ben foglaltaknak, annak, hogy fordítsuk oda a másik arcunkat is, adjuk oda az ingünket is, és menjünk el kétezer lépésre, ha ezerre kényszerítenek.

Kérdés, hogyan járt el maga Jézus az ellenségeivel kialakult konfliktushelyzetekben? Eszébe jutott-e ilyenkor, mit kívánt meg másoktól? Megfelelt-e ő maga e kívánalmaknak? Vizsgáljuk meg az evangéliumok által bemutatott eseteket!

Amikor a kibontott háztetőn keresztül leeresztett bénával közli Jézus, hogy bocsánatot nyertek bűnei, az ott ülő írástudókban ellenséges indulatok támadnak, s azt a gondolják magukban, ez káromkodik. Jézus azt *feleli*: „Mit tűnődtek ezen? Mi könnyebb: Ha azt mondom a bénának, bocsánatot nyertek bűneid, vagy ha azt, kelj föl és járj” (Mk 2,1-12)?

Amikor a farizeusok ellenségesen számon kérik Jézus tanítványain (s rajtuk keresztül Jézuson), miért esznek együtt vámosokkal és bűnösökkel, Jézus azt *feleli* nekik, hogy „a betegeknek kell az orvos, nem az egészségeseknek”. Majd hozzáteszi: „Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket” (Mk 2,15-17). Talán van ennek olyan felhangja is, hogy „nem titeket”, hiszen a farizeusok önmagukat igaznak tartották.

Amikor szombati napon meg akarja gyógyítani a fél kezére béna embert, s megkérdezi a farizeusokat, szabad-e megtennie, azok ellenségesen hallgatnak. Jézus erre *elszomorodik* szívük keménységén, majd *haragosan végignézi rajtuk*, aztán meggyógyítja az embert (Mk 3,1-6).

Názáretben az ismerősök, rokonok megbotránkoznak szavain, erre *megjegyzi*, „sehol sincs a prófétának kevesebb becsülete, mint saját hazájában”. Az evangélista hozzáteszi: *csodálkozott hitetlenségükön, és nem tudott komolyabb csodát tenni* (Mk 6,1-6). Ugyanez a jelenet Lukácsnál azzal zárul, hogy esztelen harag szállja meg a názáretieket, le akarják taszítani egy

hegyről, de Jézus „áthaladt közöttük, és elment” (Lk 4,28-30).

Amikor a farizeusok számon kérik, miért eszik mosdatlan kézzel, azzal *oktatja* ki őket, hogy „Isten parancsát ügyesen kijátsszátok, hogy megtarthassátok emberi hagyományaitokat” (Mk 7,1-13).

Amikor a farizeusok, Márk szerint próbára akarván tenni őt, égi jelet követelnek tőle, így reagál: „Minek kér jelet ez a nemzedék? Bizony mondom, *nem kap* semmiféle jelet. Ezzel *otthagytá őket*, és bárkába szállva átment a túlsó partra” (Mk 8,11-13).

Máskor egy vitát azzal *zárt le*: „Amíg veletek van a világosság, higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiaii legyetek.” Majd *„elment, és (egy ideig) nem mutatkozott előtűk”* (Jn 10,36).

Több alkalommal is óva *intette tanítványait* a farizeusok, az írástudók (teológusok) és Heródes „kovászától”, vagyis szellemiségétől (Mk 8,14-15; 12,38-40).

Egyszer *így szólt* a farizeusokhoz és törvénytudókhoz: „Jaj nektek! Olyanok vagytok, mint a letaposott sírok: járnak fölöttük az emberek, anélkül hogy tudnák. Emléket állítotok a meggyilkolt prófétáknak, s ezzel megvalljátok, hogy prófétagyilkosok utódai [azaz: szintén prófétagyilkosok] vagytok” (Lk 11,37-51).

Amikor ellenségei számon kérik tőle, miféle hatalommal teszi mindazt, amit tesz, akkor a válaszóhoz *feltételelt szabva* visszakérdez: „Én is kérdezek tőletek valamit; ha megfeleltek rá, megmondom nektek, milyen hatalommal cselekszem. János keresztsége Istentől volt-e, vagy az emberek-től?” Amikor azt felelik neki, „nem tudjuk”, azt válaszolja: „Akkor *én sem mondom* meg, miféle hatalommal cselekszem” (Mk 11,28-33).

Az ilyenfajta számonkérésekre egyébként János evangéliuma szerint Jézus mindig hosszú *önigazoló beszédekkel* reagált (pl. 7., 8., 10. fejezet).

Amikor ellenfelei fogós kérdéseket tesznek föl neki, akár azt, hogy szabad-e adót fizetni a császárnak, akár azt, van-e feltámadás, akkor rendkívül szellemes válaszokkal némítja el őket (Mk 12,13-17.18-27).

Más alkalommal *ő maga tesz föl nekik fogós kérdést*: Hogy lehet a Messiás Dávid fia, ha egyszer (az

egyik zsoltárban) maga Dávid urának nevezi őt (Mk 12,35-37)?

Amikor a zsidókkal ellenséges szamaritanusok nem akarják befogadni őt és tanítványait, s az utóbbiak a tüzes istennyilát akarják lehívni azokra, akkor megfeddi tanítványait, és *egyszerűen más faluba mennek* (Lk 9,51-56).

Amikor „megsúgják” neki, hogy Heródes meg akarja őt öletni, azt *feleli*: „Mondjátok meg annak a rókának: Nézd, betegeket gyógyítok ma és holnap, csak harmadnap leszek készen” (Lk 13,31-33).

Amikor ellenségei köveket ragadnak, hogy megöljék, *megkérdezi* tőlük: „Sok jó tettet cselekedtem nektek... Ezek közül melyikért akartok megölni” (Jn 10,31-32)?

Amikor megpillantja az ellenséges várost, Jeruzsálemet, *sírva fakad* (Lk 19,41), és *elpanaszolja fájalmát*: „Bárcsak fölismernéd, ami békességre szolgál... Hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint tyúk a csibéit, de te nem akartad” (Lk 19,42; Mt 23,37-38).

Amikor tanítványai közül többen már nem azonosulnak vele, kemény beszédnek tartják tanítását, és visszahúzódva tőle, nem járnak többé vele, *nem tartóztatja őket, nem megy utánuk*, sőt a megmaradtakat is megkérdezi, nem akarnak-e ők is elmenni (Jn 6,60-67).

Amikor azt tapasztalja, hogy ellenfelei a Templomot vásárcsarnokká és rablók barlangjává teszik, azzal reagál, hogy *„megtisztítja” a Templomot*, ami nyilván valamilyen drasztikus cselekedetben is megnyilvánult, akármilyen problematikus is, hogy mi történt pontosan a valóságban (Mk 11,15-17).

Utolsó példacsokorként nézzük meg azokat az eseteket, amelyek már közvetlenül Jézus szenvedéstörténetével kapcsolatosak.

Jézus talán tudta vagy sejtette, hogy valamelyik tanítványa (talán azt is, hogy Júdás) árulásra készül (de az is lehet, hogy ez csak az evangélisták utólagos beállítása); ha így volt, akkor érdekes lehet, hogyan viszonyult ehhez a tanítványához. – Márk szerint Jézus *diszkrétan figyelmeztette* Júdást: „Bizony mondom nektek, egy közületek elárul engem” (14,18). Amikor pedig Júdás az elfogó csapat élén megérkezik, Máté szerint Jézus azt kérdezte tőle: „Barátom, miért jöt-

tél” (26,50), Lukács szerint pedig: „Júdás, csókkal árulod el az Emberfiát” (22,49)?

A kivonult fogdmegekhez (de valószínűbb, hogy kihallgatása során a főpapokhoz, vénékhez és írástudókhoz, vö. Mk 14,53) *így szól*: „Mint valami rabló ellen, úgy vonultatok ki kardokkal és dorongokkal, hogy elfogjatok. Naphosszat együtt voltam veletek a Templomban, mégsem fogtatok el” (Mk 14,48-49). Amikor pedig Péter karddal közéjük vág, *leállítja*: „Tedd vissza hüvelyébe kardodat” (Mt 26,52); hasonlóan *szól* Lukácsnál a tanítványokhoz: „Hagyjátok abba” (22,51)!

Ami a legfőbb vezetőkkel, mondhatnánk úgy is, legfőbb ellenségeivel szembeni viselkedését illeti, az meglehetősen egységes: Kaifás, a főpap vádjaira *csak annyit felel*: „Te mondtad” (vagyis: ez a te véleményed), majd: „Látni fogjátok az Emberfiát, amint az Erő jobbán ül”. Pilátus vádjára is csak azt feleli: „Te mondtad”, és többé nem válaszol. Heródest pedig még ennyire, *egyetlen egy szóra sem méltatja* (Mk 14,60-62; 15,2-5; Lk 23,9).

Az öt szájon vágó pribéket *oktatni kezdi*: „Ha rosszul szoltam, bizonyítsd be a rosszat, de ha jól, miért ütsz engem” (Jn 18,23)!?

Kínzását, kicsúfolását és keresztre feszítését *némán tűri* (Mk 15,16-19.20-37), s ami ellenségeit illeti, egyetlen mondata van (Lukács szerint): „Atyám, bocsáss meg nekik” (23,34).

Hogyan összegezhető mindez? Az ellenséges megnyilvánulásokkal szemben *a következő válaszmagatartásokat figyelhetjük meg Jézus részéről*: elszomorodik, haragosan végignéz rajtuk, csodálkozik, válaszadását feltételhez köti, szellemileg lehetetlenné teszi őket (adópenz, feltámadás, Dávid fia), szembesíti őket belső mivoltukkal (prófétagyilkosok), többször nem is válaszol, sőt egyszerűen faképnél hagyja őket, tanítványait óvja az ellenség szellemiségétől, öngazoló beszédek tart, neki hátat fordító tanítványait nem tartóztatja, nem megy utánuk; sírva fakad, elpanaszolja bánatát – és van még egy reakciója, mégpedig *a leggyakoribb*: az ellenséges megnyilatkozásokra tanítással, fölvilágosítással felel, de az egyúttal mindig a saját felfogását és eljárását igazoló tanítás is.

Mi a tanulság mindebből? Szeret-e Jézus úgy az ellenségeit, ahogy másoktól megkívánta az ellenségszeretetet? „Jobb belátásra tért-e?” Elment-e kétannyra, mint amennyire kényszerítették? A bántás egyszerű elviselésén túlmenően tett-e még valami plusz jót is ellenségeinek?

* * *

Valakiknek úgy tűnhet az első rész esetismertetéseiből, hogy a felsorolt példák mind azt bizonyítják: Jézus *nem* szeretete az ellenségeit, legalábbis a saját maga által felállított normá-

val ellentétes módon viselkedett, mert a bántásokat eltűrte ugyan, de ezen túlmenően nem tett nekik semmi „plusz jót”. – Az első részben *szándékosan* az esetek *tárgyszerű* bemutatására korlátozódtam, az egyes esetekben látható jelenségeknek nem hatoltam a *mélyére*, sem *következtetéseket* nem vontam le. Most mind a kettőt szeretném megtenni. Menjünk ismét végig a felhozott példákön. Különkülön vagy csoportba foglalva mind-egyikhez fűzök néhány megjegyzést, és még a végére is marad egy-két általános tanulság.

a) Összesen 24 példaeset soroltam föl, amelyek persze több mint 24 jézusi reakciót tartalmaznak, hiszen egy-egy esetben két-háromféle reakciót is megfigyelhettünk. Mindenestre ha valaki alaposan végiggondolta az egészet, rájöhett, hogy a 24-ből nem kevesebb mint 17 (!) esetben Jézus tanítással reagált az ellene irányuló ellenségeskedésre (1,2,5,7,

8,9,11,12,13,15,16,21,23, valamint 4,6,19,20). Azt állítom, hogy (döntően) éppen ebben a tanításban nyilvánult meg az általa ideálként megfogalmazott ellenségszeretet, konkrétan: (részéről) *ez volt az a „plusz jó”*, amit a bántások eltűrésén túlmenően megkívánt. Vagyis az elviselésen túl adott még valami jót is az ellenségeinek, méghozzá a tőle telő legnagyobb jót, hiszen ő elsősorban mégiscsak Tanító volt, azt adta tehát, amihez a legjobban értett: a világos tanítást, útmutatást. De hogy ez nemcsak *szubjektíve* az a bizonyos „plusz jó”, hanem *objektíve* is, kiderül akkor, ha tudatosítjuk, hogy tanításával a legfőbbet adta ellenségeinek, amit *bárki* is adhatott volna: oktatásával (ami persze tekinthető olykor kioktatásnak is) ellenségei számára is *megadta azt a lehetőséget, hogy rátalálhassanak az Isten országába vezető útra*, azaz megszabadulva saját gonoszságuktól, rátérhessenek a jóság útjára, és ezzel az igazi emberség és a harmonikus élet útjára. Újból és újból kísérletezett ezzel, bár kétségtelenül vannak olyan esetek, amikor megelégette a kísérletezést, és akár szó szerint, akár átvitt értelemben, egyszerűen faképnél hagyta őket. (A 17-ből 1 alkalommal jegyeztem meg [1: Jn 7., 8. és 10. f.], hogy Jézus tanítása öngazolás volt, bár ezt sok más esetben is el lehetne mondani.

Az öngazoló szándék azonban egyáltalán nem zárja ki az előbb elmondottakat.)

b) Folytassuk a faképnél hagyásokkal a vizsgálatot. A 24 esetből 4 tartozik ide (6,7,14,22), de mivel az utolsó három alesetet tartalmaz, mondhatjuk azt, hogy 6. Ezek közül az első kettő (Mk 8,11-13; Jn 10,36) olyan, hogy a faképnél hagyást azért rövidebb-hosszabb *tanítás előzte meg*, a harmadik esetben (Lk 9,51-56) tulajdonképpen nincs is szó konkrét otthagyról, hiszen konkrétan és személyesen (feltehetően) nem is találkozott azokkal a szamaritánusokkal, akik nem akartak nekik szállást adni (egyébként hogy milyen „klasszikus módon” gyakorolta az ellenségszeretetet a szamaritánusok iránt, arról az evangéliumok elégségesen tanúskodnak, pl. Lk 10,30-37; 17,11-19; Jn 4,7-26). A negyedik esetben három „alpont” tartozik: hallgatagsága Kaifás (Mk 14,60-62), Pilátus (Mk 15,2-5) és Heródes

előtt (Lk 23,9). Az első két esetben nincs is szó teljes hallgatásról, Kaifás még kap is *minimális tanítást*, de egyébként nem nehéz belátni, hogy ebben az esetben, valamint Pilátus előtt is már *értelmetlen lett volna* Jézus részéről hosszabb tárgyalásokba bocsátkozni; Heródes számára pedig csak jó cirkusz volt az egész (ld. Lk 23,8), mit mondhatott volna neki? Akár még azt is mondhatnánk: *hallgatsága volt a „plusz jó”*, hiszen minden szavával csak „megszégyenítette” volna (öket).

c) Van még egy hasonló eset, amikor válaszáat feltételhez kötötte (10: Mk 11,28-33). „Miféle hatalommal teszed ezeket?... Kérdezek valamit... Ha válaszoltok, én is megmondom...” Azt, hogy valaki Isten küldötte-e, vagy álpróféta, mindenkinek saját magának kell eldöntenie. Helyette, „kívülről” nem lehet. Ha tehát a farizeusok és törvénytudók azt mondják, hogy nem tudják, Istentől volt-e János keresztsége, vagy sem, akkor Jézus *hiába mondana nekik bármit is*, úgy sem használna, nem vinne előrébb a köztük lévő konfliktus feloldásában; ezt a lépést nekik kellene megtenniük, azaz *nekik kellene eldönteniük*, mit is gondolnak. Mi mást tehet Jézus, mint hogy nem mondja meg nekik, milyen hatalommal (= megbízással) cselekszik. Mellesleg nem nehéz rájönni, hogy még a válasz megtagadásában is ott van a tanítás: „Olyan kérdéstről van itt szó (ti. hogy miféle hatalommal cselekszem), amit magatoktól kell eldöntenetek.”

d) Az előzőhöz nagyon hasonló kategóriába tartozik Jézusnak az a reakciója, amely a 24-ből 2 esetben fordul elő (9 és 20: Lk 11,37-52, ill. Mk 14,18; Mt 26,50; Lk 22,49), nevezetesen hogy szembesíti ellenfeleit, ellenségeit önmagukkal, az első esetben a farizeusokat és törvénytudókat, a második esetben Júdást. Itt voltaképpen elmondhatjuk ugyanazt, amit az a) pontban; egyrészt azért, mert ez a szembesítés *tanítással* történik, másrészt azért, mert a *célja* ugyancsak az, hogy föltárja a címzettek előtt a megtérés útját. Kétségtelen, hogy kissé drasztikus(nak) nevezhető – a finomkodók részéről) gyógy mód az effajta szembesítés, de szándéka és célja kétségtelenül a *gyógyítás*, és talán még az is igaz, hogy csak akkor alkalmazza ezt Jézus, amikor a szelídebb módszerek hatástalanok. Nem „plusz jóság”-e, ha valaki az ellenségeskedésekre gyógyítási kísérletekkel válaszol? Júdás esetében ez még nyilvánvalóbb: Jézus jósága töretlen

marad iránta azután is, hogy sejti, vagy talán tudja is, hogy el fogja árulni őt.

Egyébként érdemes még ide venni azt az esetet (23: Jn 18,23), amely talán a *legjobban szemlélteti* azt, amit itt mondani akarok, mégpedig amikor az Annás főpap előtti kihallgatáson Jézust szájon vágja egy pribék, akit ő erre szintén oktatni kezd: „Ha rosszul szóltam, bizonyítsd be a rosszat, de ha jól, miért ütsz engem?” Köztudomású, hogy a vádlottnak, ha jót akar magának, egyetlen helyes magatartása lehet a kihallgatáson, mégpedig hogy mindenre azt mondja: „Igenis!” Minden ezzel ellenkező megnyilvánulással csak ront a helyzetén, és újabb pofonokat provokál ki. Jézus azonban nem önmagának akart jót, hanem ez esetben az őt verő pribéknek (s ezen az sem változtat, hogy egyúttal sikra száll saját emberi méltóságáért!): Oktató kérdésével *főlkartarta rázni* abból, hogy rutinszerűen („öntudatlanul”) viselkedjék, el akarta őt gondolkodtatni a valóban helyes viselkedésről, *meg akarta nyitni számára az utat* ahhoz, hogy esetleg rádőbbsenjen, mit csinál, és változtatni tudjon humánusnak éppen nem nevezhető magatartásán (nemcsak itt és most, hanem egyáltalán, ti. ami a pribéki foglalkozást illeti...). Tehetett volna-e több és nagyobb „plusz jót” szerencsétlen ellenségének?

e) Jézus legdrasztikusabb ilyen jellegű (szembesítő és fölrázó) megnyilvánulása azonban kétségtelenül a jeruzsálemi Templom „megtisztítása” volt (Mk 11,15-17). Felejtjük el a közkeletű elképzelést arról, hogy korábban verte ki a kereskedőket; egyrészt mert ilyesféléről csak János evangéliumában esik szó, másrészt mert valójában ott sem emberekre vonatkozik, hanem az állatokra (2,15). Ettől függetlenül a probléma megmarad, hiszen Márknál is azt olvassuk, hogy a pénzváltók asztalait és a galambárosok állványait felborogatta. Hát ez bizony nehezen minősíthető ama „plusz jónak”. Egyelőre nem is akarom minősíteni, még visszatérek rá, csak annyit jegyzek meg, hogy *egyszeri* esetről van szó, *tanítás* kísérről, Jézus *konkrét* ellenségei itt nem is a pénzváltók és galambárosok, hanem a templomi üzemeltető papság, és még azt is feltételezhetjük, hogy az *indulatot* ugyan nem nélkülöző, de szándékos *prófétai gesztussal* állunk szemben, amellyel megpróbálta fölrázni az illetékeseket.

f) Egy alkalommal (3: Mk 3,1-6) azt olvassuk, hogy Jézus „haragosan

végignézett” ellenségein. Tagadhatatlan: harag volt a szívében. (Egyébként a D és egyéb kódexek szerint akkor is, amikor egy leprás térdre borult előtte mint valami isten előtt: Mk 1,40-41.) Csakhogy. Ugyanott azt is olvassuk, hogy Jézus elszomorodott szívük keménységén, tehát az ellenfelei miatti (elleni?) haraggal együtt az irántuk érzett *részvét is* megvolt benne (a görög szövegben: „együtt-szomorkodott” szívük keménysége miatt): sajnálta őket, hogy teológiájuk miatt a szívük „kiszáradt”, kemény és kegyetlen lett. Pár pillanattal korábban szelíd szavú *tanítással* próbált is segíteni rajtuk, egy gyermekien könnyű kérdéssel igyekezve „fölbreszteni őket” (már megint a tanítás...!): „Szabad-e szombatot jót vagy rosszat tenni, életet menteni vagy megölni?” Hiába. Azok hallgattak. Erre jön a részvéttel keveredett harag.

Mellesleg érdemes nem megfeledkezni arról sem, hogy a harag, a düh és az agresszió (nem erőszakot mondog!) teljesen *normális emberi jelenségek*, s akinél ezek sose tapasztalhatóak, az beteg (vagy kiváló képmutató), és hogy a lélektan igazolt tapasztalata szerint aki (megfelelő módon) nem éli ki ezeket az érzelmeket, indulatokat, hanem „elfojtja” őket, az testi-lelki értelemben beteg lesz. Az tehát, hogy Jézus képes volt fölboszszankodni ellenségei keményszívűségén, tudott dühös és haragos lenni, számomra csupán annak a bizonyítéka, hogy *normális ember volt*: sem nem beteg, sem nem képmutató. – Érdemes erre is gondolni, amikor a Templom „megtisztításáról” töprenünk, de ezzel még mindig nem akartam azt elintézni.

g) A 24 esetben a harag mellett egyéb érzelmeket és indulatokat is említettem (3,4,17), de gondolom, azokhoz nem kell kommentárt fűzőm, mivel senki sem képzeleli, hogy ellentétben állnak a jézusi mérce szerinti ellenségszeretettel: nevezetesen az imént is említett *szomorúság* (Mk 3,5), a *csodálkozás* (Mk 6,6), a *sírás* és fájdalomnak *elpanaszolása* (Lk 19,41-42; Mt 23,37-38).

h) Mielőtt az utolsó (két mozzanatot is tartalmazó) esetre rátérnénk, még egy fontos helyzetet kell megnéznünk (18), azt, hogy amikor tanítványai közül többen már nem azonosulnak vele, kemény beszédnek tartják tanítását, és visszahúzódva tőle, nem járnak többé vele, nem tartóztatja őket, nem megy utánuk, sőt a megmaradtakat is megkérdezi, nem

akarnak-e ők is elmenni (Jn 6,60-67). Miért nem tartóztatja őket, miért nem megy utánuk?

Két dolgot érdemes itt tudatosítanunk. Az egyik: Nem egy, és nem is két-három beszélgetés után reagált így, hanem (talán) éveken át tartó sok-sok beszélgetés, őket megnyerni akaró próbálkozás után. Jézus úgy láthatta: nincs értelme tovább próbálkozni. Ha az addigiak nem bizonyultak elégnek, hogy lássák, miről van szó, és dönteni tudjanak, jobbra vagy balra, miért indították volna meg őket a továbbiak? A másik: Akiben valódi szeretet van, az sosem erőlteti rá magát a másikra, hanem mindig meg-hagyja partnere szabadságát. Az elválás szabadságát is. „Ti is el akartok menni?” Akkor menjetek békével! A szabadságnak ez a biztosítása önzetlen szeretetből fakad, és ez az a bizonyos „plusz jó”: nemcsak elviseli, hogy otthagyják, nem is felel zsarolással (sem fizikaival, sem érzelmi-vel), hanem „szabad lábra helyezi” őket. (Jézus egyébként sem valami leértékelt, olcsó barátságot akart tanítványaival, ezért máskor is világosan megmondta nekik: „Ha megteszitek, amit elvárok tőletek, akkor a barátaim vagytok”: Jn 15,14. Persze lehet, hogy ez nem egyeztethető össze valakinek a barátság-fogalmával, de ez más kérdés.)

i) Lássuk még az utolsó esetet (24): Az, hogy kínzását, kicsúfolását és keresztre feszítését némán tűri (Mk 15, 16-37), felteszem, nem mond ellent az ellenségszeretettel kapcsolatos tanításának, és talán nem is várjuk el tőle, hogy a fához szögezve még valami „plusz jót” tegyen. Egyébként megteszi. Imádkozik ellenségeiért. A legjobbat, a legtöbbet kéri számukra Istentől: a bocsánatot (Lk 23,34).

Tulajdonképpen végére értünk a sornak, de mégsem egészen, mert a Templom „megtisztításáról” még nem szóltam kimerítően. Azokhoz tehát, amit fent már elmondtam erről, hozzáteszek még valamit: Szóba állok azzal a lehetőséggel, hogy Jézus ebben az esetben szembekerült önmagával, viselkedésével rácsúfolta a tanítására. Mondjuk, hogy erről van szó. Összedől ekkor a világ? Legfeljebb azok számára, akik úgy gondolják, hogy hibátlan, angyali tökéletességű lény volt. Számomra semmiképpen sem.

Sőt azt mondom, ez legfeljebb újabb bizonyítéka annak, hogy Jézus valószínű és normális ember volt; azaz egy-egy alkalommal ugyanúgy hibázott, vétkezett, mondjuk ki nyíltan: *bűnt követett el*, mint bárki más. „Legfeljebb” abban különbözött tőlünk, hogy ez nála „valamivel” ritkábban fordult elő... Egyébként ő maga nem igyekezett azt a látszatot keltetni, mintha bűntelennek tartaná magát (ezt majd csak a János-evangélium fogja rá: 8,46), ellenkezőleg, a Jordánba bemelegítette magát, azaz alávetve magát a „megtérés és bűnbánat alámerítésének” (Mk 1,4-5.9) nyilvánosan is megvallotta, hogy bűnös embernek tartja magát.

Végül ismét fölteszem a kérdést: Mi a tanulság mindebből? Most válaszolok is rá. Szerette-e Jézus úgy az ellenségeit, ahogy másoktól megkívánta azt? A válaszom határozott igen.

Ami azonban azt a kritikus „plusz jót” illeti, két vonását szeretném még megemlíteni. Az egyik egy „passzív”, a másik egy „aktív”; de egyik sem hivalkodó, ahhoz, hogy meglássa őket az ember, szemre van szükség; annál fontosabbak azonban. – A „passzív”: Jézus „nem engedett” az ellenségeinek, nem tért „jobb belátásra”, nem vont vissza semmit, nem is módosította a tanítását (akár úgy is mondhatnánk: „nem alázkodott meg”), még „a békesség kedvéért” sem. És ezzel nagy-nagy jót tett nekik (hogy azok nem díjazták, más kérdés): nem tévesztette meg, *nem vezette félre*

őket, nem keltette bennük azt a balhittet, hogy jó úton járnak, és éppen ezáltal (is) nyitotta meg és tartotta nyitva számukra azt a lehetőséget, hogy belássák tévedésüket, és megtérjenek (vö. ismét az a) pontban mondottakkal). – Az „aktív”: Nem vette a kalapját, nem menekült el, még akkor sem, amikor már az életére törtek, hanem *odaadta nekik (is), értük (is) a legtöbbet, amit csak adhatott, az életét*. Először „apránként”, az örökös üldöztetés szorongatásaiban, majd a végén „egyben”, a kereszten. (Mondanom sem kell, hogy ezért sem kapott ki-tüntetést.)

Ezzel azonban még nem értünk a lehetséges tanulságok végére. Ezek közül csak egyet szeretnék kiemelni: *Nem haszontalan dolog, ha az ember tisztázza egyszer, mi is az a szeretet*. Nem akarom most kifejteni, csak az elmondottak alapján szeretném megjegyezni, hogy mi biztosan nem az. Nem ideálnélküliség, nem szűklátókörűség, nem határozatlanság, nem a céltudatosság hiánya, nem identitás-zavar, nem csöpögés, nem bájolgás, nem „a lehetőségek” bárgyú és gyáva „tudomásul vétele”, nem megalkuvás, nem a hamis béke kergetése, nem langyos közöny, nem a bőrünk mentése, nem olyasmi, ami kizárja a haragot vagy a fájdalom-okozást, nem a hibátlanság értelmében vett tökéletesség, nem... **Gromon András**

